

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki
(druk nr 434)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Podstawowym celem opiniowanej ustawy jest poprawa efektywności systemu finansowania badań naukowych oraz stworzenie lepszych powiązań między sektorem badawczo-rozwojowym a gospodarką.

Ponadto opiniowana ustawa, w związku z powołaniem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, wprowadza konieczne regulacje związane z działalnością Centrum.

Opiniowana ustawa modyfikuje pojęcia kluczowe dla jej funkcjonowania ("podmiot działający na rzecz nauki", "konsorcjum naukowo-przemysłowe", "sieć naukowa" i "projekt celowy") oraz definiuje nowe ("projekt rozwojowy", "projekt międzynarodowy" oraz "ocena parametryczna").

Podobnie jak w obowiązującym stanie prawnym środki finansowe na naukę będą przeznaczane na projekty badawcze, projekty celowe, działalność statutową, inwestycje służące badaniom naukowym i pracom rozwojowym, programy lub przedsięwzięcia określone przez ministra właściwego do spraw nauki oraz na finansowanie działalności organów opiniodawczych i doradczych ministra, recenzentów i ekspertów oraz działalności kontrolnej. Nowością będzie możliwość przeznaczania środków finansowych na strategiczne badania naukowe i prace rozwojowe zarządzane przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz na inne zadania realizowane przez to Centrum.

W myśl opiniowanej ustawy minister właściwy do spraw nauki ustanowi Krajowy Program Badań Naukowych i Prac Rozwojowych, w którym zostaną określone priorytetowe obszary oraz strategiczne programy badań naukowych i prac rozwojowych. W ustawie o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju programy te zostały zdefiniowane jako wymagające

znaczących nakładów, obejmujące zadania badawcze i definiujące w sposób mierzalny oczekiwane efekty.

Ustanowienie Krajowego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych będzie poprzedzone zasięgnięciem opinii m.in. ministrów, wojewodów, Polskiej Akademii Nauk, Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich i Naczelnej Organizacji Technicznej.

Minister właściwy do spraw nauki, na wzór obowiązujących rozwiązań, będzie ustanawiał corocznie nie więcej niż 3 nagrody za wybitne osiągnięcia naukowe lub naukowo techniczne. Opiniowana ustawa przewiduje wyższą wysokość tej nagrody. Będzie ona przyznawana w wysokości nie przekraczającej 15-krotności minimalnej miesięcznej stawki wynagrodzenia zasadniczego przewidzianego dla stanowiska profesora zwyczajnego zatrudnionego w uczelni publicznej.

Minister będzie ponadto corocznie ustanawiał stypendia naukowe dla wybitnych młodych naukowców, którzy nie ukończyli 35 roku życia i są zatrudnieni w jednostkach naukowych. Stypendia te będą przyznawane na okres nie dłuższy niż 3 lata, natomiast ich miesięczna wysokość nie przekroczy minimalnej miesięcznej stawki wynagrodzenia zasadniczego przewidzianego dla stanowiska profesora zwyczajnego zatrudnionego w uczelni publicznej. W obowiązującym stanie prawnym funkcjonuje takie rozwiązanie, natomiast opiniowana ustawa znosi ilościowe ograniczenie (nie więcej niż 10) dotyczące ustanawianych stypendiów.

Opiniowany akt prawny wprowadza obowiązek audytu zewnętrznego w odniesieniu do wszystkich projektów, w których całkowita wartość dofinansowania przekracza 2 mln zł.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Opiniowana ustawa powstała w oparciu o projekt rządowy (druk sejmowy nr 1573) złożony w Sejmie 23 marca 2007 roku. Ustawa była skierowana do Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektów ustaw związanych z koalicyjnym programem rządowym "Solidarne Państwo". Poprawki przyjęte w Komisji (druk sejmowy nr 1636) dotyczyły m.in.:

- wprowadzenia obowiązku opiniowania Krajowego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych przez Radę Główną Szkolnictwa Wyższego oraz Radę Główną Jednostek Badawczo-Rozwojowych,
- możliwości finansowania projektów promotorskich mających na celu przygotowanie rozprawy doktorskiej,

- podniesienia wysokości nagrody za wybitne osiągnięcia naukowe lub naukowo-techniczne z 10- do 15-krotności minimalnej miesięcznej stawki wynagrodzenia zasadniczego przewidzianego dla stanowiska profesora zwyczajnego zatrudnionego w uczelni publicznej.

W trakcie II czytania zgłoszono poprawkę (druk sejmowy nr 1636-A) rozszerzającą zakres spraw przekazanych do uregulowania w drodze rozporządzenia. Poprawka ta została przyjęta w III czytaniu.

III. Uwagi szczegółowe

1. Opiniowana ustawa wprowadza w nowelizowanych przepisach pojęcie "uczelnia" w miejsce terminu "szkoła wyższa". Należy w związku z tym rozważyć konieczność wprowadzenia zmiany terminologicznej w przepisie, który nie został ujęty w nowelizacji.

Propozycja poprawki:

- w art. 1 w pkt 2 po lit. a dodaje się lit. a¹ w brzmieniu:

" a¹) pkt 6 otrzymuje brzmienie:

"6) badania własne – badania naukowe lub prace rozwojowe oraz zadania z nimi związane, służące rozwojowi kadry naukowej oraz specjalności naukowych w uczelni;"

2. Dodawany art. 4a dotyczy kwestii związanych z prawami własności przemysłowej powstałymi w wyniku prac lub zadań finansowanych przez ministra właściwego do spraw nauki. Należy zwrócić uwagę, że opiniowana ustawa wprowadza nietypową konstrukcję prawną, w myśl której prawa te będą przysługiwały podmiotowi, który otrzymał środki finansowe. Wydaje się, że nie w każdym przypadku będzie to osoba twórcy. Jest to odstępstwo od podstawowej zasady prawa własności przemysłowej, w myśl której uprawnionym jest twórca.

Ponadto w przepisie tym posłużono się potoczną terminologią ("właściciel praw własności przemysłowej"), która jest nieadekwatna do zagadnień prawa własności przemysłowej.

3. Pomiędzy opiniowaną ustawą a ustawą o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju istnieje ścisły związek tematyczny i komplementarność proponowanych w nich rozwiązań prawnych. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na różne okresy *vacatio legis* tych

dwóch ustaw. Ustawa o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju ma wejść w życie z dniem 1 lipca 2007 roku, a opiniowany akt prawny – po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia. Tak określone terminy oraz przebieg procesu legislacyjnego mogą spowodować, że opiniowana ustawa wejdzie w życie wcześniej i będzie się odwoływać do nieobowiązującej ustawy oraz do Narodowego Centrum Badań i Rozwoju jako nieistniejącej osoby prawnej.

Wydaje się, że należy rozważyć skorelowanie daty wejścia w życie tych ustaw.

Agata Karwowska-Sokołowska

Główny specjalista ds. legislacji